

TEXNIK XIZMAT KO'RSATISH VA TA'MIRLASHNING TEXNOLOGIK JARAYONLARINI TASHKIL ETISH

Ajiniyazov Paraxat Kurbanbayevich

O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari Kichik mutaxassislar tayyorlash markazi
texnik tayyorgarlik sikl yo'riqchisi, III-darajali serjant.

Umirov Yunus Bekbutayevich

O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari Kichik mutaxassislar tayyorlash markazi
texnik tayyorgarlik sikl katta yo'riqchisi, I-darajali serjant.

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolamda avtomobil texnikalariga zamonaviy park-garaj uskunalari yordamida texnik xizmat ko'rsatish va tajribali avtoservis ustalarini yangi dasgohlarni qo'llashi o'rni va mohiyati to'g'risidagi ma'lumotlar keltirilgan.

Kalit so'zlar: mahsus kalitlar, usta, chilangar, payvandchi, xizmat ko'rsatish, park jihozlari, to'plam, avtomobil, jangovar, rivojlanishi, sanoat, engil, transport, vosita.

Ratsional tashkil etilgan avtomobillarga texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlash texnologik jarayon ostida ta'mirlash uchun ma'lum bir ish ketma-ketligi minimal xarajatlar bilan ularni amalga oshirishning yuqori sifati tushuniladi.

Avtomobillarga texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlash bo'yicha ishlarning asosiy qismi amalga oshiriladi ishlab chiqarish hududining ish joylari bilan birga. Bundan tashqari, ishlagan elektor ta'minoti tizimi qurilmalariga texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlash, elektor, akkumulyator, shina, mexanik va boshqa ishlar qisman ixtisoslashtirilgan ishlab chiqarish maydonlarida hamda tegishli komponentlar va agregatlarni mashinadan olib tashlangandan so'ng amalga oshiriladi.

TEXNOLOGIK JARAYONNI TASHKIL ETISH YAGONA FUNKSIYAGA EGA:

Texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlash uchun xizmat ko'rsatish stansiyasiga kelgan avtomobillar, tozalash va yuvish bo'limidan o'tishi shart va bo'limlarga o'tishni qabul qilish, diagnostika, texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlashdan iboratdir.

Texnologik jarayonni oqilona tashkil etish maqsadida barcha postlar (avtomobil o'rindiqlari) ma'lum indekslarga ega, ularda birinchi raqam (nuqtagacha) ushbu postga tegishli ekanligini bildiradi hamda ma'lum bir maydon va ikkinchi raqam (nuqtadan keyin) postning turi quyidagicha:

O - avtomobil - kutish joyi; 1 - statsionar bilan ish stansiyasi yuk ko'tarish va tashish uskunalari; 2 - ishchi qavat ustuni; 3 - yordamchi post; 4 - tormozlarni sinash uchun stendli ish stansiyasi; 5 - tekshirish uchun statsionar uskunalar bilan ish stansiyasi va o'ttiz burchakni sozlash g'ildiraklarni o'rnatish; 6 - ish posti uchun uskunalar, asboblarni tekshirish yoritish va signallar hamda dvigatel va uning tizimlari (o'rnatish mumkin quvvat stend).

Texnik xizmat ko'rsatish jarayonida post yoqilganligi ma'lum bo'lishi mumkin keyingi ta'sir uchun mashina tomonidan boshqarilishi kerak.

Bunday holda, mashina mashinani kutish joyiga qo'yiladi va lavozimlar bo'shatilganligi sababli, ularga muvofiq ravishda yuboriladi sxemaning mos varianti bo'yicha.

Ixtisoslashgan hududlar:

TR bo'limi, sifatni nazorat qilish bo'limi, kutish maydoni, yuvish maydoni, syujet qabul qilish, syujet diagnostika, ratsion syujet keyin kutish maydoni, syujet chiqarish, TR batareyasi, batareyalar, TR elektr jihozlari, TR yoqilg'isi, apparat, TR shinalari TR birliklari, kuzov ishlaridan iborat bo'ladi.

Har qanday turdagi yoki kompleks ishlarni bajarayotganda, mashina o'tadi qabul qilish va tekshirish va tozalash va yuvish ishlari (ketma-ket ushbu ishlarning bajarilishi ustaxonani rejalashtirish sxemasiga bog'liq), shuningdek birliklarning texnik holatini aniqlash bo'yicha diagnostika ishlari, harakat xavfsizligiga ta'sir qiluvchi avtomobil agregatlari va tizimlari va qachon zaruriyat va chuqur diagnostika o'tkazilishi ko'zda tutilgan. Keyin mashina tegishli postlarga yoki mashinani kutish joylariga yo'naltiriladi ushbu variantda nazarda tutilgan ishni bajarish mumkin bo'ladi.

Tegishli texnik ta'sir ishlab chiqarilgandan so'ng sanab o'tilgan variantlardan biri, mashina to'liqlik tekshiruvidan o'tadi ish hajmi va sifati (ko'pincha avtoulavlarni etkazib berish uchun diagnostika va qabul qilish punktlarida), keyin esa egasiga beriladi yoki zonaga kirishi ta'minlanadi.

Kompleks taqsimlangan postlar soniga qarab ushbu turdagi xizmatlarning operatsiyalari va ularning jihozlari, ikkitasi mavjudishni tashkil etish usuli quyidagicha: universal yoki ixtisoslashtirilgan bo'yicha postlardan iborat.

Qachon, qaerda tekshirish va sinovdan o'tkazish orqali u tekshiriladi:

tizimlarning zichligi elektor ta'minoti, moylash, sovutish, tormoz va debriyaj haydovchisi;

harakat yoritish asboblari, yorug'lik va ovozli signalizatsiya;

g'ildiraklar va shinalarning shikastlanishi (g'ildirak disklarining yoriqlari va tishlari, yorilishi va shinalarning shishishi);

mexanik shikastlanishning yo'qligi va teskari zarba.

rul tirgaklari, tutqichlar va buloqlar (prujkalar) suspenziyalari.

Tormozlarning ishlashga yaroqliligi - qo'lda (ko'ra mahkamlash mexanizmini bosish soni) va ishchi (yo'qligi sababli tormoz pedalining ishdan chiqishi), shuningdek mexanik shikastlanishning yo'qligi tormoz liniyalari va shlanglar;

kapotning, magistral va eshik qulflarining xizmat ko'rsatish qobiliyati, elektor oynalar, qulflar va xavfsizlik kamarlarini tortuvchi qurilmalarning ishlashi;

o'rindiqlar va bosh o'rindiqlarni sozlash moslamalari, oyna o'rnatish moslamalari orqa ko'rinish;

old oynani tozalash va yuvish vositalarining harakati va faralar, isitgich va orqa oynani o'chirish moslamasi, shuningdek, daraja yuvish idishidagi suyuqlik;

tormoz suyuqligi darajasi tizimlar va debriyajlar; qo'shimcha qurilmalarning ishlashi va mahsus nogironlar uchun avtomobillarni modifikatsiyalash mexanizmlari.

Bundan tashqari, avtomobilning texnik holatini aniqlash uchun ular mumkintekshirish uchun amalga oshiriladigan qo'shimcha ish:

tana (mavjudligi chizish, yoriqlar, chuqurliklar, bo'yoq shishishi; qoplamadagi nuqsonlar va o'rindiqlar);

dvigatel (turli rejimlarda ishlashning barqarorligi, mavjudligi begona taqillatishlar va shovqinlar);

batareya (yoriqlar, oqish); vites qutisi, haydovchi aks, uzatish qutisi, kardan mili, haydovchi vallar (mexanik shikastlanish mavjudligi karterlar, muhrning zichligini yo'qotish).

Aniqlash uchun avtomobil etkazib berilgandan keyin nazorat ekspertizasi o'tkaziladi bajarilgan texnik yoki ta'mirlash ishlarining e'lon qilinganlarga muvofiqligi, tekshiruvlar xavfsizlikni ta'minlaydigan tizimlar, komponentlar va agregatlarning xizmatga yaroqliligi harakati, shuningdek, avtomobilning to'liqligi qo'shimcha ravishda tekshiriladi.

Texnik xizmat ko'rsatish yoki ta'mirlash uchun kelgan avtomobil, uning tarkibiy qismlari va agregatlari to'g'ri bo'yicha va tuzilmalar ishlab chiqaruvchining texnik xususiyatlariga mos kelishi, toza (yuvilgan) bo'lishi kerak.

Xulosa tariqasida hozirda Respublikamizda ishlab chiqilayotgan avtomobimllarga zamonaviy park-garaj jihozlarini qo'llagan holda texnik xizmat ko'rsatish ishlari muntazam olib borilmoqda.

Shu tariqada mudofaa vazirligini ko'chma ta'mirlash ustaxonalariga hozirda zamonaviy texnik xizmat ko'rsatish uskunalari olib kelinib harbiy xizmatchilar va fuqorolarning avtomobil texnikalariga malakali mutaxassislar yordamida avtoservis xizmati tashkillashtirilgan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI: (REFERENCES)

- 1.Энциклопедия с дополненной реальности военной автомобильной техники, издательства АСТ (V.V.LIKSO, B.B PROKAZOV). Rossiya-2014.
- 2.S.M.Babusenko. Traktor va avtomobillar remonti.T.,O'qituvchi.- 1990.
- 3.Техническая эксплуатация автомобилей. E.S.Kuznetsov M: Транспорт,1991., стр. 117-121, 132-137.